

Verslag voorjaarsbijeenkomst 2007 Gerard Bergsma

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op donderdag 19 april 2007 ('s avonds) in de Fûgelhelling te Ureterp. Er waren 27 personen aanwezig.

1. Siep Sinnema opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom; met name onze gastspreker van vanavond Hein Boersma en verder Gerrit en Karen Hekstra, Cynthia Lange, Lisette Heikoop, Jetty Keegstra en Antoine van der Heijden. Er zijn afmeldingen van Hans Bijl, Germ Jonker, Arnold Slagter en Henk Hunneman.

De voorzitter wijst op de internetsite www.firstlight.nl waar een aanbieding is voor HPL-lampen. Dit is een adres waar men scherp geprijsde merklampen kan bestellen.

De atlas 'Dagvlinders in Fryslân' is voor € 5,00 per stuk te koop bij het bestuur van de Vlinderwerkgroep Friesland. Er is nog een behoorlijk aantal atlassen voorradig. Op 16 en 17 juni houdt de Vlinderwerkgroep een weekendexcursie op Ameland. Liefhebbers kunnen zich aanmelden.

Als 'speerpuntgebied' voor nachtvlinders is er dit jaar gekozen voor het Drents-Friese Wold. Uiteraard het in Friesland gelegen deel van dit Nationale Park.

In de 'Zeeuwse Prikkebeen', het contactblad van onze collega-vlinderaars uit Zeeland, las het bestuur een leuke reactie op een artikel van Gerrit Tuinstra over nachtvlinders. In het artikel melden de Zeeuwen, dat ze bewondering hebben voor de snelheid, waarmee het aantal waargenomen soorten in Friesland toeneemt, maar dat ze alles op alles zullen zetten om ons te evenaren of zelfs in te halen!

2. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.

- Een afvaardiging van het bestuur van de Vlinderwerkgroep zal op 20 april aanwezig zijn bij het afscheid van Harry Wijnandts, directeur van het Natuurmuseum Fryslân.
- Bij de voorjaarsopening van de Kruidhof te Buitenpost had de Vlinderwerkgroep een stand op het terrein. Tevens verscheen een artikel over de Vlinderwerkgroep in de Kollumer Nieuwskrant.
- De ingekomen stukken worden voorgelezen door de secretaris.

3. Lezing over Afrikaanse dagvlinders (genus *Charaxes*) door Hein Boersma.

Hein Boersma (62 jaar) heeft de eerste 20 jaren van zijn leven in Friesland gewoond, daarna 20 jaar in Afrika en vervolgens de afgelopen 20 jaar weer in Friesland.

In Afrika was hij achtereenvolgens werkzaam in Rwanda, Ghana en Nigeria. Daarna studeerde hij in Groningen Arabisch om vervolgens te worden uitgezonden naar de Oliestaten. Om te zoeken naar soorten van het genus *Charaxes* bezocht hij Noord-Nigeria en de Nigerdelta. Ook in Gambia en Senegal zocht hij naar leden van deze prachtige vlinderfamilie, vooral langs de rivier de Gambia. Een gevaarlijk

gebied vanwege de rebellen en de aanwezigheid van landmijnen. Vorig jaar is hij naar Mali geweest en heeft hij gereisd tot boven Kameroen. Oostelijk en zuidelijk vanaf dat punt begint een ander gebied zegt Hein. De 'Afrotropical Region'. Je ziet er andere vlinders door morfologische verschillen met de westelijke en noordelijke soorten. Van de *Charaxes*-familie zijn er 61 soorten bekend, waarvan 50 soorten in bosgebieden, 9 soorten in savannen en 2 soorten in ander terrein. Hein laat een dagvlinderval zien. Vrouwtjes van de *Charaxes*-clan vang je in de zon; mannetjes vang je met bedorven voedsel/vis. Een belangrijk boek is 'Butterflies of West-Africa' van Torben B. Larsen (Apollo Books – twee delen).

Van de originele landschappen en begroeiing in de gebieden waar hij op zoek is geweest naar soorten *Charaxes* is nog tussen 5% en 8% over. Er is niet vastgesteld, of er door de enorme achteruitgang van oorspronkelijke natuur een significante achteruitgang van *Charaxes*-soorten en andere Afrikaanse dagvlindersoorten is opgetreden. Samen met Sytse Singelsma is Hein vorig jaar in Ghana geweest (Bobiri-woud, Wli, Afadjato en Atewa range). Ze hebben samen hard gewerkt en 230 soorten dagvlinders waargenomen.

Toen Torben B. Larsen enige tijd geleden voor de Ghanese regering een onderzoek naar vlinders deed, vroeg hij Hein om hem te vergezellen. Het betrof onderzoek in het grensgebied tussen Ghana en Togo. Ze reisden in een landrover. Vooral langs de oevers van riviertjes barst het daar van de vlinders. De methode van Larsen is, dat hij de vlinders eerst doodmaakt en vervolgens met open vleugels in de zon laat verstijven. Daarna fotografeert hij de exemplaren.

Hein laat achtereenvolgens een aantal digitale foto's, dia's en een film zien en voorziet de beelden van commentaar. Ook heeft hij enkele bakken met een selectie van Afrikaanse dagvlinders meegenomen. Ze zien er werkelijk schitterend uit. Hein geeft aan het slot van zijn presentatie aan, dat hij een groepje van 6 tot 8 vlinderliefhebbers zoekt die met hem tussen half november 2007 en begin januari 2008 naar Ghana wil. Er melden zich direct een aantal gegadigden.

4. Pauze.

5. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.

Gerrit Tuinstra: Er is vorig jaar een nieuwe micro-nachtvlinder voor **Nederland** gevonden door Hessel Hoornveld jr. Op zijn eigen erf nog wel (Jubbega). Hessel had hem gevangen en er (gelukkig) een prachtige foto van gemaakt, omdat het beestje er zo mooi uitzag. In eerste instantie kwam niemand er uit en kon hij niet op naam worden gebracht. Aangezien het om een bladroller ging, werd de foto gemaild aan (o.a.) Frans Groenen (bladrollerspecialist). Deze bracht uitkomst. Het bleek te gaan om *Pseudococcyx (Blastesthia) tessulatana*. Deze soort was nog niet eerder in Nederland waargenomen.

Gerrit Tuinstra: Aan de voorlopige Atlas van de Macro-nachtvlinders in Friesland is in de herfst – winter – voorjaar weer gewerkt. Er zijn foto's van Spanners – Uilen – Pijlstaarten verzameld en er zijn bijbehorende teksten vervaardigd. Gerrit

legt aan de hand van powerpointbeelden uit hoe een en ander werkt op de site van de Vlinderwerkgroep.

Siep Sinnema: Vertelt dat er eitjes van de Sleedoornpage zijn gevonden aan de zuidkant van Wolvega. De aanwezigheid van deze vlindersoort in Friesland is dus definitief vastgesteld.

Gerrit Hekstra, secretaris van het Biologysk Wurkferbân van de Fryske Akademy vertelt, dat er een herdenkingsboek ('Atlas fan fjildbiology, natoer en gea yn Fryslân') is geschreven over het tijdperk tussen 1845 en 2000 en dat dit parallel is verschenen bij de start van de nieuwe Friese Databank van flora en fauna. Nu ontstaat er langzamerhand een netwerk tussen diverse organisaties in Friesland, zoals It Fryske Gea, Natuurmuseum Fryslân en Fryske Akademy. Gerrit Hekstra vraagt onze medewerking om Friese (volks)namen van nachtvlinders voor de Friese Databank te verzamelen en deze te melden bij Peter de Boer en/of Ep van Hijum. Van dagvlinders is er al een lijst met Friese namen (NB: zie bladzijde 173 van 'Dagvlinders in Fryslân'). Een naamlijst van vogels is er ook al. Met plantennamen is men bezig en voor libellen verschijnt deze na de zomer (Peter de Boer).

Willem de Jong heeft het boek 'Aberrations of British Butterflies' aangeschaft en laat dit rondgaan. Het boek behandelt afwijkingen van dagvlinders.

Wiebe Poppe heeft in 2006 in het Oosterschar geïnventariseerd. De Vlinderwerkgroep Friesland had er reeds 191 soorten macro-nachtvlinders vastgesteld. Wiebe vond 23 nieuwe soorten, zodat het totaal voor dit gebied nu op 214 macro-nachtvlinders staat. In 2007 zal hij er verder onderzoek doen.

Philip Zeinstra heeft contact gehad met Joop Kuchlein over de mineerders van Friesland tot 2006. Joop heeft vervolgens een overzicht van uurhokken in Friesland aangeleverd, waarmee men kan zien van welke uurhokken nog geen mineerders bekend zijn. Philip heeft zich in 2006 gestort op de mineerders van Ooststellingwerf; vooral in de dorpen is hij geweest. Hij heeft een boekje over minerende kleine vlinders meegenomen naar deze bijeenkomst. Hierin staat o.a. vermeld hoe je ze moet determineren. Philip heeft reeds 'genachtvlinderd' in het Speerpuntgebied 2007 (Drents-Friese Wold). Hij ving er onder meer *Odontosia carmelita* (de berkentandvlinder) en *Polyploca ridens* (de groenige orvlinder); beide soorten zijn zeldzaam in Nederland.

Andy Saunders gaat in 2007 door met inventarisatie van de eendenkooi naast de A50 van Lemmer naar Joure, aan de noordzijde van het Tjeukemeer.

Judith Bouma heeft het Groentje al gezien. Tevens 400 exemplaren van de Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) in het Fochteloërveen. Verder heeft ze foto's meegenomen van een Gehakkelde aurelia met afwijkende vleugeltekening (aberratie 'Obscura') en van een Kleine vos die er ook merkwaardig anders uitziet met veel meer witte vlekken op de bovenvleugels dan normaal het geval is (aberratie 'Flutea').

Heert Hein Kuiper heeft op zijn monitoringroute nog niet veel vlinders waargenomen.

Hilco Meijer meldt, dat iemand een doodshoofdkakkerlak (*Blaberus craniifer*) bij de Fûgelhelling heeft gebracht. Hij heeft dit gemeld bij www.waarnemingen.nl

Antoine van der Heijden ('administrator' van waarnemingen.nl) merkt hierbij op, dat er een embargo op waarnemingen kan worden geplaatst. Een waarneming vereist een gedetailleerde vermelding, anders hebben de PGO's (Particuliere Gegevensbeherende Organisaties → ondergebracht in de VOFF → Stichting Veld Onderzoek Flora en Fauna) er niets aan. Alle meldingen die via waarneming.nl zijn gedaan, komen bij de diverse PGO's terecht. NB: waarnemingen van vlinders ook altijd melden op de site van de Vlinderstichting.

De heer Post heeft de bonte bessenvlinder (*Abraxas grossulariata*) gezien. Er volgen reacties uit de zaal, dat deze soort wel eerder in Friesland is aangetroffen; ook wel rupsen. Volgens het boek 'Nachtvlinders' van Tirion is het 'een gewone soort, die verspreid over het hele land voorkomt'.

John Boosman is bezig met een onderzoek naar Oranjetipjes. Volgende maand verschijnt er een artikel hierover in het blad 'Vlinders' van de Vlinderstichting.

6. Powerpointpresentatie Schaopedobbe door Gerard Bergsma.

Helaas is er geen tijd meer om dit item te doen. Wordt doorgeschoven naar de volgende ledenbijeenkomst.

7. Rondvraag.

Niemand heeft punten voor de rondvraag.

8. Sluiting.

Siep Sinnema bedankt Hein Boersma voor zijn boeiende lezing en wenst allen een goede reis naar huis.

Excursie Drents-Friese Wold bij Appelscha zaterdag 26 mei 2007 Gerard Bergsma

Plaats van samenkomst is het Bezoekerscentrum Drents-Friese Wold aan de weg van Drachten richting Emmen (N381). Het weer is niet al te best; bewolkt met een frisse wind. De vooruitzichten zijn ook niet om over te juichen. Eerst enkele opklaringen in de loop van de middag en avond, maar later (in de nacht) wordt weer regen verwacht. Jammer, maar daarom niet getreurd. Met een groepje van circa 15 personen togen we op pad voor de middagexcursie. Eerst over een betonnen weg met aan weerszijden een weelderige vegetatie met o.a. boerenwormkruid. Daarna recht doorlopend een breed ruiterspad in door het bos en langs enkele heideterreintjes. Iedereen struint rond en speurt naar alles wat kruipt (rupsen) en vliegt. De opbrengst is met dit sombere weertype niet geweldig. De roomkleurige stipspanner (*Scopula floslactata*), de bruine grijsbandspanner